

ЯПОН УЛСЫН УЛС ТӨРИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, ЗАРИМ ТУЛГАМДСАН АСУУДАЛ

(Парламентийн 2013 оны сонгууль, түүний үр дүн)

日本政治の現状と課題

—参議院選挙における2013年体制の成立とその政治的意味—

要旨

MIURA Nobuyuki

Professor (Ph.D, Political Science)

Key words: *Шинзо Абе, Либераль ардчилсан нам, Economic bubble, Governability, “Гацаа”*

今回の研究発表は、「日本政治の現状と課題」という話題のもとに日本の参議院選挙における2013年体制の成立とその政治的意味を中心として考察しています。本題は、自由民主党・公明党の与党が大幅に議席を増やし圧勝していることにおいています。その意味は、参院での過半数を回復し、1995年体制によって生み出された衆参の「ねじれ」を解消したことにあります。

また、アジア太平洋地域の安定と調和に貢献されるモンゴルならびにモンゴル国立大学とのさらなる交流が深まるとともに、「アジアの心臓」たるモンゴルと日本との友好関係がさらに堅固になることを指摘しています。

Алтан намрын энэ налгар сайханөдөр, бид бүхнийг халуун дотноор угтан авч байгаад миний бие хязгааргүй ихээр талархаж байна. МУИС-ийн хүндэт докторын цол өргөмжилөл хүртээсэн явдалд зүрх сэтгэлийн угаас баярласнаа илэрхийлье.

Миний бие МУИС, Кокушिकан Их Сургуулийн хамтын ажиллагааны анхны Гэрээг үзэглэсэн билээ. Энэ 2 их сургуулийг найрсаг холбоотой байхыг хэнээс ч илүү хүсэж явдаг хүний хувьд, дээрх шагнал нь надад нэр төрийн хэрэг байлаа.

Юуны өмнө МУИС-ийн эрхэм хүндэт Ректор, энд хүрэлцэн ирсэн эрдэмтэн багш, профессорууд, оюутнууд Та бүхэнд гүн хүндэтгэл илэрхийлж, амрыг эрж мэндчилье. Маш их баярлалаа.

Мөн энд хуран цугларсан эрхэм хүндэт Та бүхэнд дамжуулж хэлэх нэгэн зүйлийг сэтгэл зүрхэндээ тээж ирсэн юм. 2011 оны 3 дугаар сарын 11-нд бараг 1000 жилд нэг тохиох тийм ховор газар хөдлөлт, урьд хожид болж байгаагүй асар том цунамид Япон улсын зүүн мужууд өртөн хэмжээлшгүй их гарз хохирол амссан хүнд, хэцүү цаг үед Монголын ард түмэн халуун сэтгэлийн гараа сунгаж бидэнд тусалсан билээ.

Та нөхдийн тусламж хахир хүйтэн улиралд гэнэтийн гамшигт нэрвэгдэн, аюулд өртсөн олон япон хүмүүст халуун дотно санагдаж, тэдэнд маргаашийн амьдралд нь итгэл төрүүлснийг бид мартаж учиргүй.

Маш их гарз хохирол үзсэн миний төрөлх нутаг Мияаги мужийн “Дотно холбоо” нийгэмлэгийн тэргүүн миний бие, монголчууд та бүхэнд хүндэтгэлийн хамгийн дээд талархалаа илэрхийлж байгааг минь хүлээж авна уу!

Өнгөрсөн 7 дугаар сард Японы улс төрийн ирээдүйг тодорхойлох маш чухал үйл явдал болох парламентын дээд танхимын сонгууль болж өнгөрсөн. Үр дүнг нь хэлбэл, Либераль ардчилсан нам, Комето намын эвсэл нь энэхүү сонгуульд үнэмлэхүй ялалт байгуулсан. Тус эвсэл дээд танхимын суудлын талаас илүү хувийг авснаар 1995 оноос хойших хугацаанд парламентын 2 танхимд бий болоод байсан “гацаа”-г тайлж чадсан юм.

Дээд танхимын сонгуулийн дараа, “Ёми-Үри” сонины олон нийтийн санал асуулгад хамрагдсан хүмүүсийн 53 хувь нь “гацаа” тайлагдсан явдлыг “онц чухал” гэж, 24 хувь нь “сайн үйл явдал” гэж үнэлж хариулжээ. Үүний зэрэгцээ намын харьяалалгүй сонгогчдын 66 хувь нь “сөрөг хүчинд анхаарал татах, итгэл даах ямар нэгэн зүйл байсангүй гэж хариулсан нь энэ удаагийн сонгуулийн бас нэг онцлог байв.

Энэ сонгуулийн үр дүн нь: Японы эдийн засгийн оргил үе (Economic bubble) саарч, эдийн засаг нь дефляциас гарч чадахгүй байсан цаг үед, Абеномикс-ийг гол бодлогоо болгосон Шинзо Абегийн засгийн газарт сонгогчид өндөр итгэл хүлээлгэснийг харууллаа.

Үүний зэрэгцээ сөрөг хүчний намынхан, эдийн засаг, нийгмийн хүлээлт, сонгуулийн системийн онцлогт тохирсон сайн стратеги боловсруулж чадаагүй явдал нь ялагдлынх нь томоохон шалтгаан болсон гэж дүгнэж болох юм.

2 том намын засаглалын тогтолцоо ийнхүү унаснаар, Либераль ардчилсан намыг (эвслийг)сөрөн зогсох сөрөг хүчин одоогийн нөхцөлд бараг байхгүй болсон гэж хэлж болно. Энэ явдал нь, Японы улс төрд аварга том эх баригч нам төрж гарсныг илэрхийлнэ байна.

Дүгнэж хэлбэл, “нэг намын үнэмлэхүй байр суурь, олон намын тогтолцоо зэрэгцэн орших 2013 оны улс төрийн тогтолцоо” хэмээх шинэ нөхцөл байдал бий болсныг үзүүлж байна.

Өөрөөр хэлбэл, энэ нь “шийдвэр гаргаж чаддаггүй улс төр”-өөс салж, улс орны амин чухал асуудлыг цаг алдалгүй мэдэрч, шуурхай шийдэн “улс төрийн хувьд зогсолтгүй урагшилж чадах” засаглалыг (governability) хүсэн хүлээж байсан сонгогчдын санаа бодлын илэрхийлэл гэж хэлж болох юм.

Хүйтэн дайны төгсгөлтэй зэрэгцэх үеэс Япон улсад засгийн эрхийг Либераль ардчилсан нам 2013 оны сонгуулийг хүртэл дангаар барьж ирсэн билээ. Ингэснээр парламентын доод танхимд эрх баригч нам олонх болж байсан ч, дээд танхимд нь сөрөг хүчин олонх болсноор “гацаа”-ны байдалтай парламент бүрэлдэн тогтож байсан юм.

Үүнээс шалтгаалан Японы улс төрийн намууд хамтарсан засгийн газар байгуулахаас өөр арга замгүй болсон. Үүнийг 1995 оноос хойшхи Японы засаглалын тогтолцооноос харж болно. Үүний зэрэгцээ 2009 оны сонгуульд Ардчилсан нам ялж засгийн эрхэнд гарч ирснээр Японы улс төрд 2 том намын систем бий болсон юм.

Гэвч, Ардчилсан нам олон жижиг намаас бүрэлдэн тогтож байснаас улбаалж, улс төрийн намын хувьд бодлого, улс төрийн үйл ажиллагаа нь нэгдмэл байж чадаагүй. Энэ нь засгийн эрх барьж байх үедээ, төрийн аюулгүй байдал болон нийгмийн хамгааллын тогтолцооны шинэчлэлийг үр дүнтэй хэрэгжүүлж чадаагүйн дээр төрийн үйл хэрэгт олон тооны алдаа, дутагдал гаргаснаар 2012 оны парламентын доод танхимын сонгуульд ялагдал хүлээж, засгийн эрх барих үүргээ хүлээлгэн өгөхөд хүрсэн билээ.

Английн улс төр судлаач Эдмонд Бак (Edmond-Baek) “нам гэдэг нь, нэг үзэл санаа, дүрэм журам дор нэгдсэн бүлэг хүмүүсийн нэгдэл бөгөөд тэрхүү үзэл санаа, дүрэм журмыг үндсээ болгож, ард иргэдийнхээ болон үндэснийхээ эрх ашгийг хамгаалахын тулд хамтын хүчээ зориулах үүрэгтэй нэгдмэл бүлэг юм” хэмээн тодорхойлсон байдаг. Эрдэмтний энэ үгийг тэр чигээр нь жишээ болгохгүй ч, намын хувьд улс төрийн үзэл санаа (idea of politics) нь нэн чухал үндсэн “*дүрэм нь*” байдаг гэдгийг дахин дахин санах үүднээс энэ эшлэлийг авч байна.

Өнөөгийн Японы сонгуулийн тогтолцооны дагуу, намууд эвсэл болж сонгуульд оролцохгүй бол сонгогдох боломжгүй байгаа. Дараагийн сонгуульд засгийн эрх авахын тулд намууд улс төрийн зорилгоо тодорхой томъёолж, эвсэж орохоос өөр аргагүй байдалд хүрч байгаа билээ.

Засгийн эрх барих явдал солигдох магадлалтайг урьдчилан мэдэрч, засгийн эрх баригч намын хувьд үйл ажиллагаа эрчимжүүлэн, тод томруун болгож, хариуцлага хүлээх чадвараа дээшлүүлж чадсан улс төрийн намын дахин сэргэлтийн мөчлөгийн (цикл) дагуу энэ удаагийн парламентын дээд танхимын сонгуульд Либераль ардчилсан нам ялсан нь үүний илрэл юм.

2013 оны сонгуулийн сургамж нь: “*засгийн эрх баригч нам нь улс төрийн эмх замбраагүй байдлыг бий болгох бус, төрийн үйл хэргийг авч явах хариуцлагаа ухамсарлаж, харин сөрөг хүчин нь хүчтэй сөрөг хүчин байх үүргээ мэдэрч, намаа шинэчлэн боловсронгуй болгох шаардлагатай*” гэдгийг харууллаа.

Сонгогчдын итгэх илтгэл үлэмж өндөр байгаа энэ үед Абе ерөнхий сайдын хувьд, манлайлах чадвараа бүрэн дүүрэн хэрэгжүүлж ажиллах боломжтой байгаа. Харин Ерөнхий сайдын удирдлага дор эрх барьж буй нам нь нэгдсэн бодлогоор тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэж чадах уу, үгүй юу гэдэг нь Абегийн 2 дахь засаглалд өгөх хамгийн чухал бөгөөд сүүлчийн үнэлгээ байх болно.

Энэ удаагийн сонгуулиар “гацаа”-ны нөхцөл байдал тайлагдсаны гол ач холбогдол, утга учирын талаар авч үзье.

“Гацаа”-ны нөхцөл байдал үгүй болсон нь засгийн эрх баригч намын хувьд өөрийн зөв зүйтэй гэсэн бодлогоо цаг алдалгүй хэрэгжүүлэх боломж олгох сайн талтай юм.

Удаан хугацааны туршид эдийн засаг нь зогсонги байдалд орж, парламент нь “гацаа”-ны байдалтай байсны улмаас ерөнхий сайд нь жил болгон солигддог улс төрийн амьдралд залхсан сонгогчдын гутралын үе дуусаж байгаа юм. Нөгөөтэйгүүр, эрх баригч нам ганцаар засаглах байдлаа тогтоосон нь зарим талаар сайнгүй боловч, сөрөг хүчинтэй тохиролцож байсан үетэй харьцуулбал төрийн үйл хэргийг явуулахад саадгүй

болсон гэж дүгнэж болно. Тэр утгаараа, энэ сонгууль нь Японы улс төрийг өөрчилж чадсан сонгууль юм.

Бодит амьдрал дээр, парламентын 2 танхимтай байгаа нөхцөлд, дээд доод танхим олон бүлэглэлээс бүрэлдэж, хоорондоо зөрүүтэй үзэл санаа, бодлого баримтлах нь тийм ч муу зүйл биш юм. Харин ч, нийгэмд оршин буй олон ургалч үзлийг дэлгэн тавьж, 2 танхимын бодлого нь хоорондоо зөрөлдсөнөөр төлөөллийн засаглал бүхий ардчилсан дэглэмийн жинхэнэ мөн чанар, шударга зарчмыг улам чангатгаж өгөх сайн талтай.

Олон улсын хэмжээнд авч үзсэн ч, 50 саяас дээш хүн амтай хөгжингүй улсуудын ихэнх нь парламентын 2 танхимтай байдаг. Тэдгээрийн олонхид нь 2 танхим өөр хоорондоо адилгүй эрх ашгийг дэлгэн тавих чадвартай байхуйц тогтолцоог бодлогоор бүрдүүлсэн байдаг.

Английн Lord-н танхим нь дээрх жишээнээс өөр байдаг ч, Америк болон Герман зэрэг улсуудын дээд танхим орон нутгийн төлөөллийг шингээж чадсан нь бодит зүйл юм.

Мөн нэмж хэлэхэд, доод танхим нь илүү эрх мэдэлтэй байдаг ба, 2 танхимын хооронд үзэл бодлын зөрүү гарсан үед түүнийг шийдвэрлэх арга механизмыг ч бас бодож төлөвлөсөн байдаг.

Энэ удаагийн дээд танхимын сонгууль нь, эрх баригч намд үл итгэх байдал, “гацаа” бүхий парламент, мөн ар араасаа цувран гарч байсан улс төрийн тогтворгүй байдалд сүүлчийн цэг тавьж чадсан бөгөөд, Японы төрийн уламжлалт тогтвортой байдлыг эргүүлэн авчрах боломжийг бүрдүүлсэн юм.

Эдийн засгийн хувьд дефляциас ангижрах, даяарчлалын үеийн эдийн засаг, мөнгөний бодлогыг тодорхойлох, гүйцэтгэх засаглал, төрийн албаны тогтолцоог өөрчлөх, эрүүл мэнд болон нийгэм, хүмүүнлэгийн салбарт шинэчлэл хийх зэрэг нэг чухал бөгөөд улс төрийн хариуцлагатай шийдвэр хүлээсэн асуудлууд уул овоо шиг хуримтлагдсаар байна.

Шийдвэр гаргаж чаддаггүй улс төрөөс түргэн салж байхын тулд, мөн доод танхимыг илүү эрх мэдэлтэй болгохын тулд =парламент болон улс төрийн намуудын тогтолцоонд шинэчлэл хийх шаардлагатай байна. “Гацаа”-ны нөхцөл байдал үүссэн ч улс төрийн бодлого хэрэгжиж байхуйц тийм шинэчлэл хүлээгдэж байна.

Бэрхшээлтэй олон асуудлууд байгаа хэдий ч, эрх баригч нам нь шинэчлэлийн бодлогоо хэрэгжүүлэхдээ итгэл төгс байж, улс төрийн манлайлах үйл ажиллагаандаа бодит ажил, бодит үр дүнг үндэс болгож ажиллах нь хамгийн чухал зүйл юм.

Эцэст нь, Ази номхон далайн бүс нутгийн тогтвортой байдал, энх тайвны төлөө Монгол улс, МУИС-тай харилцах харилцаагаа гүнзгийрүүлж, “Азийн зүрх” болсон Монгол, Япон хоёр орны найрсаг харилцаа улам батжин бэхжихийг зүрх сэтгэлийн угаас хүсэхийн хамт, хүндэтгэлийн энэхүү илтгэл ээ өндөрлөе. Та бүхэнд баярлаж байгаагаа дахин илэрхийлье.